

УДК 378.018.8:008

ДОСВІД КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА ТА СУЧАСНІ ОСВІТНІ ВИМІРЮВАННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Савранська Н.О.

У статті досліджено особливості застосування тестів для перевірки рівня та структури знань, умінь і навичок студентів, отриманих під час проходження культурологічної практики, а також проаналізовано специфіку оцінки результатів навчання студентів з дисциплін світоглядного, ціннісно-виховного та загальнокультурного спрямування.

Ключові слова: тестування, культурологічна практика, візуальні елементи тестувань, естетичне сприйняття, мистецтво, тестові завдання.

В статье исследованы особенности применения тестов для проверки уровня и структуры знаний, умений и навыков студентов, полученных при прохождении культурологической практики, а также проанализирована специфика оценки результатов обучения студентов по дисциплинам мировоззренческого, ценностно-воспитательного и общекультурного направления.

Ключевые слова: тестирование, культурологическая практика, визуальные элементы тестирования, эстетическое восприятие, искусство, тестовые задания.

Specific features of using tests to assess the level and structure of students' knowledge and skills that they acquire during culturological practice are examined. Peculiarities of education outcomes assessment in subject areas that build students' Weltanschauung, values and general culture are analyzed in the article.

Key words: testing, culturological practice, visual elements of testing, aesthetical appreciation, art, test items.

Сучасний вельми специфічний світ XXI століття ставить нові особливі вимоги до вищої освіти. Сьогодні освіта має не просто надавати певні знання, а й мати обов'язковий духовно-освітній характер, розвивати етичний, естетичний та міжкультурний погляд на світ. ЮНЕСКО наголошує на надзвичайно важливій ролі вищої освіти у XXI ст., яка здатна нести зміни та прогрес у суспільство, особливо у час, коли суспільство переживає глибоку кризу цінностей, саме освіта може розвивати більш глибокі аспекти моральності та духовності. Згідно зі "Світовою декларацією про вищу освіту в двадцять першому столітті" (ЮНЕСКО, Париж, 1998), вища освіта має "допомогти зрозуміти, інтерпретувати, зберігати, розширювати, розвивати та поширювати національні та регіональні, міжнародні та історичні культури у контексті культурного плюралізму та різноманіття", а також "допомогти захистити та зміцнити соціальні цінності шляхом навчання молодих людей цінностям, які формують основи демократичного громадянства..." [6]. Українські державні пріоритети в освіті теж

включають гармонійний духовний розвиток особистості. Серед основних принципів освіти в Україні є: "гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей"; "органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями" [3]. За таких умов в освітньому процесі особлива роль відводиться дисциплінам та заходам світоглядного та загальнокультурного спрямування. Таке розуміння функцій і ролі освіти вимагає застосування нових підходів до викладання навчального матеріалу та оцінки результатів навчання студентів. Тому у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова для студентів 1 та 2 курсів освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" була введена культурологічна практика, під час проходження якої студенти ознайомлюються з об'єктами культури, що дає змогу отримати безпосередній естетичний досвід.

Безпосереднє ознайомлення з творами мистецтва та участь у культурних подіях залучають студентів до специфічної сфери духовних цінностей,

що, в свою чергу, сприяє формуванню критичного мислення, розвитку креативності та формуванню нових ідей та підходів як у навчанні, так і у майбутній педагогічній діяльності молодих вчителів. Специфічний ціннісно-виховний характер культурологічної практики вимагає особливого підходу і до оцінювання проходження практики. Одним із компонентів підсумкової оцінки проходження студентами культурологічної практики стали тести. Тестування виступає важливим інструментом педагога, особливо корисним для оцінки знань фактичного матеріалу того чи іншого предмета.

Протягом останнього десятиліття українські науковці активно досліджували різні аспекти створення та застосування тестів у галузі освітніх вимірювань.

На сьогоднішній день існує достатня кількість робіт, присвячених дослідженню того чи іншого аспекту тестового контролю знань та умінь як школярів, так і студентів. Активно розглядаються проблеми автоматизованих систем тестування (А.О.Білощицький, А.А.Григорова, В.М.Дьоміна, А.В.Дубровіна, Т.І.Коджа, Л.Г.Коваль, В.В.Краснов) Велика кількість публікацій присвячена і специфіці тестувань в гуманітарній сфері. З них багато праць присвячено вивченню проблеми тестування у навчанні іноземних мов, зокрема аналізу аудитивних вмінь (О.В.Кміть, О.О.Молокович, О.П.Петрашук, Н.В.Проценко, І.А.Рапопорт, Н.С.Саєнко та ін.).

В той же час недостатньо дослідженою залишається проблема використання тестів для оцінки знань та навичок студентів з предметів, для яких однією з основних складових вивчення є естетичне сприйняття мистецьких творів, яке включає і візуальний компонент сприйняття.

Метою статті є аналіз особливостей застосування контролюючих тестувань для оцінки знань та вмінь студентів, отриманих під час проходження культурологічної практики.

Культурологічна практика спрямована на вивчення та оволодіння надбаннями української культури і мистецтва та формування у студента-практиканта відповідної системи знань, умінь і навичок. Після проходження практики студент повинен вміти самостійно вивчати, аналізувати, оцінювати мистецько-культурні процеси та окремі твори мистецтва, розвинути навички творчого підходу в оволодінні культурно-мистецької спадщиною, використовувати набутий досвід у практичній педагогічній діяльності.

Оцінка проходження практики проводиться на основі: щоденника практики (20%), підсумкових тестів (30%), творчого есе (30%), звіту (20%). Кожна з частин оцінювання має своє значення: щоденник практики має на меті, в першу чергу, оцінювання присутності студентів на заходах з ознайомлення з культурно-мистецькими об'єктами Києва; творче есе про культурно-мистецьке життя столиці має на меті оцінку навичок творчого підходу в оволодінні культурно-мистецькою спадщиною, звіт про проходження культурологічної практики дає змогу оцінити навички аналізувати, оцінювати мистецько-культурні процеси та окремі твори мистецтва, використовувати набутий досвід у практичній педагогічній діяльності. Завданням підсумкового

тестування є діагностика рівня та структури знань і вмінь студентів, отриманих під час проходження культурологічної практики. Як слушно зазначав відомий український естетик А.С.Канарський, образність мистецтва не виключає понятійності: "Поняття – це система знань. І чим більш повною та змістовною буде ця система, тим більш конкретним, різнобічним, відповідно, цілісним чином буде охоплюватися в понятті предмет відображення" [4, с. 181]. Хоча це відображення, безумовно, буде не художнього, а ґносеологічного порядку.

Підсумкові тестові завдання відповідають основним напрямкам культурологічної практики, таким як: ознайомлення з музеями Києва, ознайомлення з історико-архітектурними пам'ятками Києва, ознайомлення з театральним життям столиці, ознайомлення з творчістю видатних діячів культури.

У тестах з культурологічної практики використовуються різні види тестових завдань. Оскільки завдання з вибором однієї правильної відповіді є досить зручними для перевірки та прості і зрозумілі для студентів, у підсумкових тестах з культурологічної практики було переважно використано саме такі тестові завдання. Крім того, використовувалися завдання відкритої форми, коли студенти самі мають дописати правильну відповідь та завдання на встановлення відповідності, що дає змогу зменшити ймовірність випадкового вгадування правильної відповіді студентами.

Під час розробки контролюючих завдань було враховано різний рівень здібностей студентів до оволодіння гуманітарними дисциплінами на різних факультетах. Така ситуація вимагає створення кількох варіантів тестів різного рівня складності.

Важливою особливістю розроблених тестів стала встановлена послідовність завдань, які розташовані з урахуванням зростаючої складності. Відповідно, кількість необхідних розумових операцій для відповіді на останні запитання значно вища, ніж для відповіді на перші.

Після проходження тестів студенти мають можливість ознайомитися з результатами тестування. Інформування студентів є важливим компонентом проведення тестового контролю, тому що це дає можливість не тільки оцінити знання студентів, але і внести навчальний компонент.

Тести, в першу чергу, дають можливість оцінити знання фактичного матеріалу студентами, але вони також включають і завдання, спрямовані на оцінку аналітичних та творчих здібностей студентів.

Обов'язковим компонентом та особливістю розроблених тестів стало використання невербальної інформації, а саме візуальних елементів, таких як зображення картин, з музеїв, які студенти відвідали під час проходження практики, фотографій історико-архітектурних пам'яток Києва та з театральних вистав. За словами А.С.Канарського, "образ у мистецтві – це форма самого мистецтва..." та "... форма відображення в мистецтві не може бути безпристрасною, розумовою, у вигляді звичайного розуміння" [4, с. 181]. Твори мистецтва не достатньо розуміти на поняттєвому рівні, вони вимагають певного специфічного, саме естетичного переживання, яке неможливо передати лише

у вербальному вигляді, тому можливість використання візуальних засобів під час тестування є особливо важливою для предметів, пов'язаних зі сприйняттям мистецтва, зокрема для культурологічної практики.

Така візуалізація є можливою лише за використання електронних засобів тестування. Крім того, В.М.Дьоміна зазначає: "Методи та математичні моделі оцінювання знань, що використовуються в автоматизованій системі тестування, дозволяють значно знизити вплив суб'єктивних факторів, які домінують при традиційній формі контролю знань" [2, с. 10]. Тобто таке використання автоматизованих систем оцінювання дає можливість максимально знизити особистий суб'єктивний фактор та зробити оцінювання знань та вмінь студентів об'єктивнішим та точнішим.

Під час розробки електронного варіанту тестувань було використано систему програм MyTest X (модуль тестувань (MyTestStudent), редактор тестів (MyTestEditor) та журнал тестування (MyTestServer)) [7], яка дає можливість створювати і проводити комп'ютерне тестування, легко збирати та аналізувати отримані результати й автоматично виставляє оцінки відповідно до заданої шкали оцінювання.

Програма досить легка для використання і не вимагає особливих професійних знань у сфері програмування. В той же час вона дає можливість використовувати необхідний для тестувань з культурологічної практики візуальний компонент.

Набуті під час практики знання, уміння та навички є основою для ціннісно-духовного виховання учнів і змістовного наповнення майбутньої професійної діяльності вчителів. Застосування тестових завдань з основних напрямків культурологічної практики дозволяє перевірити та оцінити одержані студентами у ході практики фактичні знання національної і світової культури. Особливе значення для розроблених тестів має застосування візуальних елементів у завданнях, що, в свою чергу, є можливим тільки завдяки застосуванню електронних засобів тестування. В той же час використання невербальних засобів у тестах та оцінка результатів тестувань з дисциплін, що пов'язані з ціннісно-духовними аспектами буття людини, потребує подальшого дослідження й удосконалення. Перспективним також є дослідження можливості перевірки навичок креативного та критичного мислення, творчого підходу до сприйняття й аналізу творів мистецтва засобами тестувань.

Література

1. Аванесов В. С. Композиция тестовых заданий : учеб. кн. для преп. вузов, техникумов и училищ, учителей школ, гимназий и лицеев, для студ. и асп. пед. вузов / В. С. Аванесов. – 3-е изд., доп. – М. : Центр тестирования, 2002. – 239 с. : рис.
2. Дьоміна В. М. Методи та моделі оцінювання знань в автоматизованих системах тестування : автореф. дис. ... канд. техн. наук : спец. 05.13.06 / В. М. Дьоміна ; Харк. нац. ун-т радіоелектрон. – Х., 2002. – 19 с. – укр.
3. Закон України "Про освіту" від 23.05.1991 №1060-XII, редакція від 02.05.2011 на підставі 2555-17 [Електронний ресурс] // "Законодавство України" сайту Верховної Ради. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12>. – Назва з екрану.
4. Канарский А. С. Диалектика эстетического процесса / А. С. Канарский. – К. : [б. и.], 2008. – 380 с. – (Философия и культура). – Библиогр.: с. 371–376.
5. Методичні рекомендації зі складання тестових завдань / В. П. Сергієнко, Л. О. Кухар. – К. : НПУ, 2011. – 41 с.
6. World Declaration on Higher Education for the Twenty-first Century: Vision and Action and Framework for Priority Action for Change and Development in Higher Education adopted by the World Conference on Higher Education "Higher Education in the Twenty-First Century: Vision and Action" 9 October 1998 [Електронний ресурс]. – Paris : UNESCO, 1998. – 16 p. – Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001419/141952e.pdf>. – Назва з екрану.
7. Компьютерное тестирование знаний MyTest X (главная страница) [Електронний ресурс] // Компьютерное педагогическое тестирование и тесты. – Режим доступу: <http://mytest.klyaksa.net/>. – Назва з екрану.